

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2023. № 10.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.10.43>

УДК 330:338.012

*А. В. Маслова,
здобувач освітнього ступеня «магістр»,
Національний технічний університет України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0092-8250>

*Ю. П. Воржакова,
к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту підприємств,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0521-3318>

ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ПИВНУ ГАЛУЗЬ В УКРАЇНІ

*A. Maslova,
Master's student, National Technical University of Ukraine
"Ihor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"
Y. Vorzhakova,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of
Enterprise Management, National Technical University of Ukraine
"Ihor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute",*

THE IMPACT OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR ON THE BEER INDUSTRY IN UKRAINE

Дана стаття аналізує вплив збройних конфліктів і воєнної нестабільності на пивоварну галузь в Україні. Дослідження базується на аналізі статистичних даних, інтерв'ю з представниками пивоварень та економічним аналізом. Стаття висвітлює, як війна вплинула на виробництво пива, на споживання алкоголю населенням та економічну стійкість пивоварень в умовах військових дій, розглянуто напрямки розвитку пивоварної галузі та швидке відновлення діяльності пивоварних підприємств у післявоєнний період.

Дослідження розглядає також заходи, які приймалися пивоварнями для адаптації до складних умов, а також можливі перспективи та виклики для цієї галузі в майбутньому.

Висновки цієї статті сприятимуть кращому розумінню взаємозв'язків між воєнними конфліктами і економічними галузями в Україні та інших країнах з подібними досвідами.

This article analyzes the impact of armed conflicts and war-related instability on the brewing industry in Ukraine. The research is based on the analysis of statistical data, interviews with representatives of breweries and economic analysis. The article highlights how the war affected the production of beer, the consumption of alcohol by the population and the economic stability of breweries in the conditions of military operations, the directions of the development of the brewing industry and the rapid recovery of the activity of brewing enterprises in the post-war period are considered.

The main aspects of the influence of the military conflict on the economy of Ukraine are: - loss of production; - international isolation; - financial problems; - reduction of investments; - economic decline. These effects vary by region and industry, but the general trend is that the war in Ukraine has had a negative impact on the country's economy in general, and the brewing industry is no exception. Ukraine is trying to cope with these challenges and is creating conditions for improving the situation, restoring the economy, creating jobs, but on the way to a sustainable economic recovery, there is still a lot of work to be done and, first of all, victory.

The study also examines the measures taken by breweries to adapt to the difficult conditions, as well as possible prospects and challenges for the industry in the future. The war significantly changed the lives of Ukrainians, the activities of

enterprises and industries, and brewing is no exception. During the war, the country suffered economic losses, exports decreased, raw materials and finished products became more expensive, beer consumption and production decreased, and logistics chains were destroyed. Despite the state of war in the country, new bottles of beer with different flavors appear in stores, manufacturers are trying to save jobs and look for opportunities to improve production.

The conclusions of this article will contribute to a better understanding of the relationship between military conflicts and economic sectors in Ukraine and other countries with similar experiences.

Ключові слова: *війна, пивна промисловість, економіка, ринок, споживачі.*

Keywords: *war, beer industry, economy, market, consumers.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Війна в Україні, яка розпочалася ще в 2014 році, мала серйозний негативний вплив на економіку країни, а повномасштабне вторгнення з лютого 2022 року змусило зупинити діяльність багатьох підприємств, що значно вплинуло на економіку України. Основними аспектами впливу конфлікту на економіку України є:

- Втрати виробництва: Війна спричинила великі зниження виробництва в окремих регіонах країни, зокрема в Донецькій і Луганській областях. Зруйновані підприємства, втрати працівних місць і зменшення виробництва призвели до зниження ВВП України.
- Міжнародна ізоляція: Конфлікт призвів до ізоляції Росії і, внаслідок цього, до зменшення зовнішньої торгівлі і інвестицій в Україну.
- Фінансові проблеми: Уряд України витрачає значні кошти на оборону і військову операцію. Це створює фінансові труднощі та збільшує борг країни.
- Зменшення інвестицій: Нестабільна ситуація в країні і ризики, пов'язані з військовим конфліктом, зменшили інтерес іноземних інвесторів і можливість привертати інвестиції в економіку України.

- Економічне спадання: Ускладнення конфлікту призвело до зниження споживчого попиту, зменшення споживчої довіри і загального спаду економічної активності.

Ці ефекти варіюються в залежності від регіону та галузі, але загальною тенденцією є те, що війна в Україні негативно позначилася на економіці країни загалом, пивоварна галузь не є винятком. Україна робить спроби впоратися з цими викликами і створює умови для покращення ситуації, відновлює економіку, створює робочі місця, але на шляху до стійкого економічного відновлення ще багато роботи та в першу чергу перемога. Перелічені аспекти потребують додаткового розгляду та дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості виробництва пива та діяльність підприємств досліджували такі вчені як Приймачук Т. Ю., Проценко А. В., Рудик Р. І, Штанько Т. А., Фандоріна О. У., Верстюк І., а також вчені харчової промисловості Абраменкова А., Заїнчковський А., Ляшенко М., Ратошнюк Т. та інших. Ґрунтовні дослідження дають змогу з різних сторін оцінити стан та рівень розвитку пивоварної галузі, а також проаналізували проблеми, що з'являються. Разом з тим, необхідність постійного моніторингу ситуації в пивній галузі, аналізу стану підприємств, визначення основних проблем їх розвитку, вивчення економічних чинників зумовлює актуальність цієї теми.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідити вплив повномасштабної війни в Україні на пивоварну галузь в контексті сучасних тенденцій, викликів та планів щодо майбутнього відновлення. Розв'язання поставленої мети можливе при виконанні таких завдань: 1) обґрунтування основних аспектів пивоварної галузі в Україні; 2) аналіз впливу військових дій на пивоварну галузь в Україні; 3) обґрунтування напрямків розвитку виробництва пива у післявоєнний період в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Пивоварна галузь в Україні є важливою складовою харчової промисловості і має давню історію.

Україна виробляє різні види пива, включаючи ель, портер і крафтове пиво. Виробництво пива має прямий вплив на різні галузі економіки України, а саме: сільське господарство, солодова промисловість, транспортні перевезення та логістика, торгівля, машинобудування, енергетика, харчові та мікробіологічні дослідження, сфера громадського харчування, виробництво упаковки та тари. Наприклад, для виробництва солоду необхідно використати понад 1млн т українського ячменю, що відображається на прибутку сільськогосподарської галузі.

Пивоваріння - галузь з відносно низьким порогом входу для малого бізнесу, за останні 6 років індустрія крафтового виробництва пива виросла у шість разів та систематично зростає.

Основні аспекти пивоварної галузі в Україні:

1. Виробники: В Україні є великі пивоварні компанії, такі як «Оболонь», «Сундей», «Чернігівське», «Славутич» і «Львівське», які виробляють популярні бренди пива. Крім того, на ринку присутні і іноземні бренди.

Основні виробники пива в Україні представлені в таблиці 1.

Таблиця 1. Основні національні виробники пива в Україні станом на 2022 р.

	Виробники	Флагманський бренд	Регіон	Частка ринку, %
1	AB InBev Efes Ukraine	“Чернігівське”	Миколаївська, Харківська, Чернігівська області	36,1%
2	Carlsberg Ukraine	“Львівське”	Запорізька область	25,3%
3	Оболонь	“Оболонь”	м. Київ	18,7%
4	Oasis CIS	“Перша приватна броварня”	Львівська область	12,6%

Джерело: складено автором на основі [1]

З початку війни основні виробники пива змушені були зупинити виробництво з метою забезпечення безпеки, особливо виробництво на сході та півдні України. Основні причини зупинки виробництва: безпека, заборона продажів алкогольної продукції, критична зупинка логістичних ланцюгів, вимушений переїзд потужностей в інші регіони. Значна частина товару реалізовувалась із запасів 2021 року та січня 2022 року.

2. Споживання: Пиво є одним із найпопулярніших алкогольних напоїв в Україні і споживається широкими верствами населення, але в період військових дій на території України значно зменшилось споживання алкогольних напоїв загалом. Скорочення споживання алкоголю за перше півріччя початку війни представлено на рисунку 1.

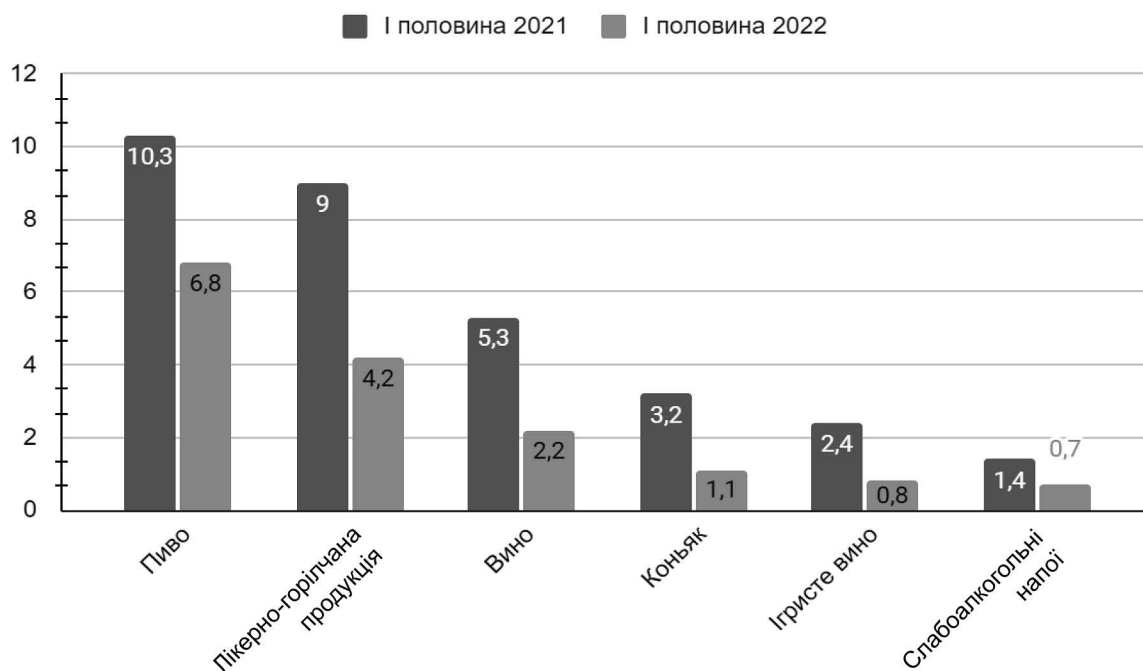

Рис. 1. Споживання алкогольних напоїв у першій половині 2021-2022 роках, млрд грн.

Джерело: сформовано на основі [9].

Скорочення споживання пива відбулось на 34%, лікеро-горілчаної продукції на 53%, вина на 58%, коньяку на 66%, ігристого вина на 67%, слабоалкогольних напоїв на 50%.

З рисунку видно, що під час війни населення скоротило споживання як міцних алкогольних напоїв, так і слабоалкогольних. Скорочення споживання пива відбулось на 34%. В період війни знизилось як виробництва пива через ряд причин, так і його споживання через обмеження, мобілізацію значної частини чоловіків, виїзд закордон жінок зменшив споживання слабоалкогольних напоїв з смаковими добавками.

Розглянемо також вікову структуру споживання алкогольних напоїв у 2022 році на рисунку 2.

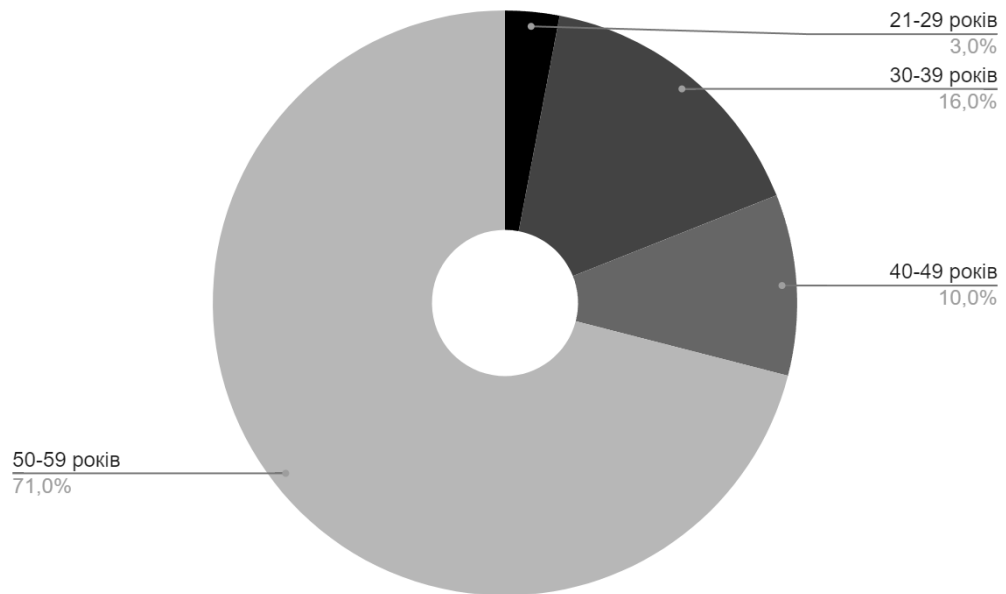

Рис. 2. Вікова структура споживання пива в Україні (2022 р).

Джерело: сформовано на основі [1].

За статистикою, третина громадян України споживає пиво, тому даний товар є найбільшою категорією серед алкоголю, відповідно виробники сплачують значну частку податку до бюджету країни.

3. Види пива: Україна виробляє різні види пива, включаючи світле, темне, нефільтроване, пиво зі смаковими добавками та традиційні сорти, такі як лагер та ель.

4. Розмаїтість сортів пива: Україна виробляє широкий спектр різноманітних сортів пива, що задовольняють різні смаки споживачів.

Серед сортів і видів пива лідирує світле пиво: його обирають 46,5% опитаних українців, 28,3%- обирають нефільтроване, 17,1% темне, пиво з смаками обирає лише 0,5% респондентів [11].

Розглянемо основні причини зменшення виробництва пива та споживання з початку війни:

- Заборона продажу алкогольних напоїв значно зменшила прибуток галузі, та й загалом під час військового стану люди менше п'ють пива,

тому багато виробників змушені були переглянути асортимент продукції та зосередитись на виробництві мінеральних вод та безалкогольних напоїв, щоб не припиняти виробництво.

Наприклад, компанія ПрАТ “Оболонь” - найбільший виробник пива та безалкогольних напоїв в Україні, після вторгнення країни-агресора на територію України була змушена сконцентруватись виключно на забезпеченні населення питною водою, а саме Охтирський пивоварний завод почав виробляти воду для забезпечення лікарень та місцевого населення. Близько 200 співробітників з 3200, були змушені піти на фронт та припинити свою професійну діяльність у компанії “Оболонь”, 3 співробітників-продавців вбито агресором. У березні 2022 року компанія випустила 6,5% тогорішнього обсягу пива за аналогічний місяць. ПрАТ “Оболонь” повністю зупинила експорт продукції до сусідніх країн-ворогів [9].

- Брак електроенергії наприкінці 2022 року позначився на собівартості пива, адже частка виробників змушена була працювати від бензинових генераторів, інші взагалі зупиняли виробництво. Подорожчала сировина, вартість транспортування, тому виробники змушені підіймати ціни на готову продукцію.

За січень-лютий 2023 року в Україні вироблено 28,9 тис. тонн солоду, що на 5,7% менше від показників перших двох місяців минулого року. В загальному виробництво пива в Україні у 2022 році знизилося на 27,9% порівняно з 2021 роком – до 122,8 млн. дал.

Таблиця 2. Обсяг виробництва пива за 2021-2023 роки

	2021 р.	2022 р.	8 місяців 2023 р.
Виробництво пива, крім пива безалкогольного, млн. дал.	170,5	122,8	92,3
Виробництво солоду, тонн	218 500	164 802	-

Джерело: складено автором на основі [12].

В кінці 2022 року пивоварна галузь частково відновилася після падіння виробництва цього напою у першому кварталі на 50% через російське вторгнення та зупинення частини пивоварних заводів. За підсумками перших чотирьох місяців 2022 року падіння склало 42,8% до аналогічного періоду

2021 року, січня-травня - 36,4%, січня-червня - 32%, січня-липня та січня-серпня - по 31,6% , січня-вересня – 30,5%, січня-жовтня – 28,6%, січня-листопада – 28,1%, всього позаминого року – 27,9% [5].

Експертна оцінка обсягу виробництва пива по Україні (крім пива безалкогольного з вмістом спирту до 0,5 об.%) за 8 місяців 2023 року – 92,3 млн дал, це становить 108,8% до аналогічного періоду 2022 року.

Виробники пива під час війни долучаються до зборів коштів для забезпечення потреб військовослужбовців, а саме:

- Створюють благодійні фестивалі та ярмарки;
- Проводять аукціони на всеукраїнських форумах;
- Доставка питної води в гуманітарних цілях;

Експерти вважають , що найкращими етапами та напрямками розвитку галузі в майбутньому є:

- Ріст брендів безалкогольного пива;
- Поява нових складників;
- Збереження трендів на повернення крафтового пива;
- Покращення якості продукту;

Війна значно змінила життя українців, діяльність підприємств та галузей і пивоваріння не є винятком. Попри військовий стан в країні в магазинах з'являються нові пляшки пива, з різними смаками, виробники намагаються зберегти робочі місця та шукають можливості для покращення виробництва.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Війна вплинула на пивоварну галузь України, але незламна нація продовжує боротись з ворогом та відновлювати діяльність підприємств, щоб збільшувати прибуток, забезпечувати населення робочими місцями та відновлювати економіку держави. В період війни країна зазнала економічних втрат, знизився експорт, подорожчала сировина та готова продукція, скоротилось споживання та виробництво пива, зруйновані логістичні ланцюги. Перспективними напрямками майбутніх досліджень є визначення

основних змін у виробництві основних брендів слабоалкогольного та безалкогольного пива, нові формати продукції, маркетингові рішення.

Література

1. Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 01.10.2023).
2. Олабоді О. В. Пивоварна промисловість: традиції та інновації. Вітчизняний та світовий досвід: наук.-допом. бібліогр. показч. *Нац. ун-т харч. технол., Наук.-техн. б-ка*. Київ. 2019. С. 136.
3. Приймачук Т. Ю., Проценко А. В., Рудик Р. І, Штанько Т. А. Пивна та хмелева галузі України: кон'юнктура та інтеграція. *Вісник аграрної науки*. 2018. № 4 (781). С. 61-67.
4. Напої. Технології та Інновації. URL: <https://techdrinks.info/galuz-ukrayinskogo-pyvovarinnnya-v-umovah-voyennogo-stanu/> (дата звернення: 06.10.2023).
5. Виробництво пива в Україні. URL: <https://ua-retail.com/2023/07/virobnictvo-piva-v-ukra%D1%97ni-za-shist-misyaciv-potochnogo-roku-zroslo-na-1125/> (дата звернення: 06.10.2023).
6. Алкогольна індустрія і воєнний стан. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/6/685289/> (дата звернення: 04.10.2023).
7. Фандоріна О. Зменшення експорт пива з України та збільшення імпорту у країні. URL: <https://ukranews.com/ua/news/829334-u-2021-rotsi-zmenshyvsyaeksport-pyva-z-ukrayiny-ta-zbilshyvsya-import-u-krayinu> (дата звернення: 01.10.2023).
8. Аналіз ринку пива. Пивное дело. *Международный аналитический журнал*. URL: <https://pivnoe-delo.info/2021/04/15/brdo-provel-analizukrainskoj-pivovarennoj-otrasli-i-podgotovil-programmnyj-dokument/> (дата звернення: 03.10.2023).

9. Чи стали українці менше пити? Як війна змінила алкогольні звички і як реагує ринок? URL: <https://www.volynnews.com/news/all/chy-staly-ukrayintsi-menshe-pyty-yak-viyna-zminyla-alkoholni-zvychky-i-iak/> (дата звернення: 01.10.2023).

10. Після переходу на воєнні рейки: "Оболонь" відновила виробництво пива. URL: <https://www.dsnews.ua/ukr/society/pislya-perehodu-na-voyenni-reyki-obolon-vidnovila-virobnictvo-piva-03052022-458579> (дата звернення: 07.10.2023).

11. Яке пиво найчастіше обирають українці – дослідження. URL: <https://www.village.com.ua/village/food/food-news/339047-yake-pivo-naychastishe-obirayut-ukrayintsi-doslidzhennya> (дата звернення: 02.10.2023).

References

1. State Statistics Service of Ukraine (2023), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 01 October 2023).

2. Olabodi, O. V. (2019), *Pyvovarna promyslovist': tradytsii ta innovatsii. Vitchyznianyj ta svitovyj dosvid* [Brewing industry: traditions and innovations. Domestic and world experience], *National University of Food technology*, Kyiv, Ukraine.

3. Pryimachuk, T. Yu., Protsenko, A. V., Rudyk, R. I. and Shtanko, T. A. (2018), "Beer and hop industry of Ukraine: situation and integration", *Herald of Agrarian Science*, vol. 4 (781), pp. 61-67.

4. Drinks Technologies and innovations (2023), "Ukrainian brewing industry under martial law ", available at: <https://techdrinks.info/galuz-ukrayinskogo-pyvovarinnya-v-umovah-voyennogo-stanu/> (Accessed 06 October 2023).

5. UA-retail (2023), "Beer production in Ukraine ", available at: <https://ua-retail.com/2023/07/virobnictvo-piva-v-ukra%D1%97ni-za-shist-misyaciv-potochnogo-roku-zroslo-na-1125/> (Accessed 06 October 2023).

6. Sorochyns'kyj, Yu. (2022), “ Alcohol industry and martial law ”, *Economic truth*, available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/6/685289/> (Accessed 04 October 2023).

7. Fandorina, O. (2021), “Decrease in export of beer from Ukraine and increase in import in the country”, available at: <https://ukranews.com/ua/news/829334-u-2021-rotsi-zmenshyvsyaeksport-pyva-z-ukrayiny-ta-zbilshyvsvya-import-u-krayinu> (Accessed 01 October 2023).

8. Beer business (2021), “Beer market analysis”, *International Analytical Journal*, available at: <https://pivnoe-delo.info/2021/04/15/brdo-provel-analizukrainskoj-pivovarennoj-otrasli-i-podgotovil-programmnyj-dokument/> (Accessed 03 October 2023).

9. Volyns'ki Novyny (2023), “ Have Ukrainians started drinking less? How did the war change drinking habits and how does the market react?”, available at: <https://www.volynnews.com/news/all/chy-staly-ukrayintsi-menshe-pyty-yak-viyna-zminyla-alkoholni-zvychky-i-ia/> (Accessed 01 October 2023).

10. Serhiienko, O. (2023), “ After the transition to military rails: "Obolon" resumed beer production ”, Available at: <https://www.dsnews.ua/ukr/society/pislya-perehodu-na-voyenni-reyki-obolon-vidnovila-virobnictvo-piva-03052022-458579> (Accessed 07 October 2023).

11. Masenko, V. (2023), “Which beer is most often chosen by Ukrainians – research”, available at: <https://www.village.com.ua/village/food/food-news/339047-yake-pivo-naychastishe-obirayut-ukrayintsi-doslidzhennya> (Accessed 02 October 2023).

Стаття надійшла до редакції 09.10.2023 р.